

KRISTALI.

ZBRALA ZVONA PRIMČEVA.

Kdor ni trpel do krvi, ostane otrok in ni videl življenja.

Lepa je noč človeku, ki ve, da izide solnce.

Ni lepšega upanja od porojenega iz žalosti in ne lepših sanj kot iz bolečine porojene. *Cankar.*

Ne odkrivaj srca vsakemu človeku.

Sramežljiva in sveta žena je nad vso milost.

Dobra žena je dober dar, je delež njih, ki se Boga boje. *Sirah.*

•••••

DVE STEZI.

TADEJA.

Človek si v svojem navdušenju za vse lepo in najlepše, v svojih sanjah, začrta pot v bodočnost. Tako gladka in ravna je ta pot. Daleč tam, ob koncu lepe poti, pa si zastavi cilj, velik in svetel.

In z lahko nogo in veselim srcem stopi človek na to pot. Z vsakim korakom je bliže cilju, že bo pri njem. Konec bo tedaj hrepenenja in srečen bo.

Ali kar nenadoma poseže nekaj v te lepe sanje. Pride, sam Bog ve, odkod in čemu, udari človeka v lice, da klone in se zgrudi od bolečin. Prekriža mu vse lepe načrte, zatemni mu pot, iztrga mu iz duše sanje in rodi v nji trpljenje.

Tedaj postane duša velika, temna globel. Iz te globeli pa si začrta trpljenje dve stezi.

Prva vodi navzdol, v temo in obup . . . Gorje človeku, ki ga trpljenje potare ki nima moči, da bi se dvignil. Njegov korak krene na stezo teme in obupa.

Druga steza vodi iz globeli navzgor k svetlobi . . .

Bridkost človeka ni potrla. Dvignila ga je in sedaj stopa pomlajen, očiščen, poln moči in poguma navzgor.

Cilj, ki ga je v temni globeli zgrešil, se iznova pokaže, a sedaj je mnogo svetlejši in lepši . . .

Sestre! Ali se tudi pred nami pojavljata včasih dve stezi?

Po drugi stopajmo in ustale bomo iz trpljenja močne in trdne! —

V DRUŽBO ZA ŠIRJENJE VERE!

Katoliške žene! Za apostole je Jezus poklical može, vendar pa so tudi pobožne žene bile rade pri njem in mu stregle. Da, v njegovi najbridkejši uri so ga vsi možje zapustili, žene se pa niso bale javno pokazati, da so njegove ljubeče učenke! Tudi danes je 20 tisoč misijonskih sestra, ki so pustile dom in vse udobnosti, zato da pomagajo širiti Jezusovo vero; zato po pravici cerkev pravi, da so žene pobožne. Toda so še milijoni ubogih žena po svetu, ki niso nič drugega, ko sužnje in orodje strasti, ki bedno živijo in v obupu umirajo, ker ne vedo, da je tudi zanje Žena rodila Odrešenika, ki ljubi vse in hoče, da k njemu pridejo vsi! Poganski ženi pomagaj krščanska! Pridružite se misijonski Družbi za širjenje vere, ki rešuje poganko in ji vrača njeno čast; hitite v Družbo, ki so jo najprej podprle žene, da se je mogla krepiti, in danes kakor mogočno drevo razteza veje po vsem svetu in ga osrečuje s svojimi sadovi. Če bodo katoliške žene ljubile misijone, jih bodo tudi njihovi možje in sinovi in hčere in bodo temu najbolj božjemu delu dali ne le molitve in miloščine, ampak tudi poklicev, misijonarjev in misijonark!

Katoliške mladenke! Ali ste že slišale take strašne številke: 90 tisoč ljudi umrje vsak dan in med temi je 60 tisoč nekrščениh! Vsako minuto stopi pred sodbo božjo 40 poganov! 1000 milijonov ljudi ne pozna Jezusa, Marije, vstajenja, nebes! Kakšna dušna beda tare človeštvo! Mladdenke! Devica je dala ubogemu svetu Odrešenika, zato pa tudi zdaj krščanska mladenka pomagaj poganski! Ubogo pogansko dekle prodajajo kakor živino, pa tudi pogani z njo ravnajo kakor z živino in gorje, da pogostokrat umira veliko nesrečnejše smrti ko živina! Ali hočete tem ubožicam pomagati, ve, ki je Marija vam in njim mati in sestra? Gotovo da hočete, zato pa vstopite v misijonsko družbo, ki jo je ustanovila dekle in so se je z ljubeznijo in čudovito požrtvovalnostjo prve oklenile mladdenke.

Vsa potrebna pojasnila o „Družbi za širjenje vere“ dajejo župnijski uradi, ki imajo tudi vse družbene tiskovine (navodilo, letake, položnice, sprejemnice). Začnimo tudi Slovenci že enkrat za misijone moliti in darovati! Najbolj vnete žene in dekleta postanite pospeševavke, ki boste vodile vsaka svojo desetnijo ali skupino desetih oseb in jo ohranile popolno! Vedno ste bile za dobro vnete, zato smo prepričani, da tudi tukaj ne boste odrekle svoje pomoči, ko je na eni strani sila tako velika, pa bo tudi Vaše delo bogato plačeval Bog sam.

*Škofijsko vodstvo „Družbe za širjenje vere“,
Ljubljana, Pred škofijo 12.*

○○○④○○○

KANTOV IZREK: NISMO ZATO NA SVETU, DA BI BILI SREČNI, NEGO ZATO, DA VRŠIMO SVOJO DOLŽNOST.

Dr. MARIJANA ZALAZNIKOVA.

Davedeni stavek je bil uvodoma napisan v 3. št. „Vigredi“. Ker utegne izrek, ki je po svoji vsebini docela nekrščanski, zapeljati katero čitateljico k pretiranemu in napačnemu pojmovanju dolžnosti, mi bodi dovoljeno, izraziti o tem nekaj misli.

Izrek vsebuje naziranje filozofa Im. Kant-a (1724—1804 v Koenigsbergu na Pruskem) glede нравstvenih-etičnih-načel. Po Kantovem prepričanju je čut za нравstvenost globoko vkoreninjen v človeškem razumu. Vsak človek nosi v svo-

jem duhu zmožnost, spoznati v sebi obče veljavni npravstveni zakon, npravstveno svojo dolžnost. „Kategorični imperatif“ * kaže vsakomur pot dolžnosti. Tako si človeški razum sam ustvarja zakone in sam se jim tudi uklanja. Vršiti spoznano dolžnost z vso dosledno zvestobo, to je človeka dostojno.

Po Kantovem npravstvenem naziranju moramo vršiti dobro zgolj zaradi zavesti, da je pač naša dolžnost, dotično dobro dejanje storiti. Kant pa prav odločno odklanja vsakršno „plačilo“ za to, da dobro, zvesto vršimo svojo dolžnost. Da, on zahteva, da odvrčamo od sebe tudi najmanjše pričakovanje kakega povračila za naša dobra dela. Še več: po Kantovem nauku izgubi dobro dejanje notranjo vrednost, ako ga vršimo z mislijo na zasluženje in ako nam prihaja iz srca in če nam prinaša občutek veselja in zadovoljstva.

Kant torej zahteva, da brezobzirno delamo „dobro“, vršimo svojo dolžnost, kot nam jo vелеva kategorični imperatif, in da to storimo zaradi dobrega samega, zaradi dolžnosti same, ne da bi smeli pričakovati ali želeli za dobro dejanje plačila. Ne da iščemo srečo in jo v večnosti dosežemo, smo na svetu, ampak samo za to, da vršimo svojo dolžnost. —

Kant je započel s prav lepim mnenjem, a končno je pot zgrešil in zabredel. Postavlja in zahteva dolžnost, toda brez cilja. On v svojih zahtevah pretirava. Celo zvesti in navdušeni njegov učenec, nemški pesnik Schiller, je v nekem epigramu smešil Kantovo pretiranost, njegov rigorizem, češ: „rad prijateljem ustrežem, toda žal storim to iz nagnenja do njih: in potem me peče vest, češ, da nisem čednosten. — Odgovor: Ni drugega nasveta, nego skušati moraš zaničevati svoje prijatelje, in potem moraš z gnjevom storiti, kar ti vелеva dolžnost“. —

Kantovo naziranje nasprotuje odločno nauku naše cerkve in tudi ne odgovarja značaju človeške narave. Mi smo za srečo rojeni in sicer za večno blaženstvo. Naša volja z vsem svojim stremljenjem teži po sreči. Tako nevzdržno se hoče človeku sreče, da more storiti celo kaj slabega, če se mu zdi, da bo tako prišel do sreče. In blaženstvo je cilj vsega našega npravstvenega stremljenja! Naše zemeljsko življenje bodi priprava na večno srečo. Mi si moramo s svojim dobrim življenjem, s svojim resnim stremljenjem po vsestranski harmonični izpopolnitvi svoje osebnosti pridobiti raj večnosti. Kristus sam nam je dal na pot skozi življenje v spremstvo obljubo: „Kdor enemu izmed teh najmanjših nudi kozarec sveže vode, . . . ta svojega plačila ne bo izgubil“. (Matevž 10, 42.)

Večnost je naš cilj. Pri tem pa moremo in smemo uživati tudi zemsko srečo. O, le kar otroško hvaležno sprejmimo in uživajmo vse hipe sreče, veselja, radosti, ki nam jih pošilja življenje nasproti! Zastavile si bomo živlensko nalogo, da hočemo v sebi gojiti veselje in zanesti čim največ sreče v življenje svojih sester in bratov! Odpirajmo pot solnčnim žarkom v svoje domove in v srca vseh, ki so željni toplote in ljubezni!

S tem, da se zavedamo svojega naravnega teženja po sreči in da naglašamo svojo pravico do sreče, pa še nikakor ne zavračamo vršitve dolžnosti. Obratno, dolžnosti naše so nam svete in sveto njih zvesto izvrševanje; od veselja pa nas ne odvrčajo. Kar odklanjamo, je gojitev tistega mrkoglednega rigorizma, ki le mrzlo, brez ljubezni in radosti vrši — dolžnost. Na tej poti bi zašle v pretiravanje, ki bi nam jemalo vso prijaznost in bi nas napravilo trde, brezobzirne v svojih zahtevkih napram drugim. Seveda dobro vemo, da niso redke prilike v življenju, ko moramo, dasi težko, vztrajati pri svojih dolžnostih, slediti svojim načelom, dasi nas srce, nagnenje vleče drugam, morda k dozdevni sreči uživanja. Trdnosti in zvestobe ne zavračamo, a sreče in veselja tudi ne odganjamo iz svo-

* To je neko nujno notranje povelje, ki se mu nihče ne more izogniti.

jega življenja. Prav široko odprimo svoja srca in svoje kamrice vigredno veselemu nasmehu, toplo in prijazno pozdravimo vsak dan in vse dolžnosti, ki jih prinaša, in se oklenimo vedro tudi križa, kadar je treba, ker nam vzklije tudi ob njem vonjav cvet veselja. V našem dekliškem življenju ne sme nikdar popolnoma usahniti moč vedrega veselja!

o o o

TAM.

ZVONA PRIMČEVA.

Tam so temni borovi gozdovi,
šumeči v pesmi večno novi.
Tam je solnce vroče-žareče,
tam so jase, trate blesteče.
Iz njiv gre vonj sladak,
v hribe pne se spev lahak.
Večeri so tam prečudno sanjavi
in zvezde velike ljubavi
gorijo —
sanje ob rožah bohotnih spijo . . .

Tam je življenje samotno — opojno,
tja si želi srce nepokojno —

ooo(3)ooo

ZA KRUHOM.

POVEST. — POLJSKI SPISAL HENRIK SIENKIEWICZ.

Dalje.

V Novem Jorku.

Če zaviješ v Novem Jorku iz široke ulice Broadway v smeri Chattam-squara proti pristanišču in pustiš za seboj nekaj stranskih ulic, dospeš v mestni oddelek, ki se ti kaže bolj in bolj ubog, zapuščen in teman. Ulice se z vsakim korakom ožijo. Hiše, ki so jih pozidali morebiti še holandski naselniki, so vsled starosti razpokane in vegaste. Strehe so jim poškodovane, belež je popustil, celo zidovi sami so se pogreznili v tla, da pritlična okna komaj z zgornjim robom gledajo iznad pouličnega tlaka. Čudne krivine nadomestujejo tu ravne črte, ki so v Ameriki drugače tako priljubljene.

Ta del mesta leži blizu ob obrežju, zato na uličnih ovinkih nikoli ne usahnejo kaluže, mali, redko sejani odprti trgi so pa podobni ribnikom, napolnjenim z gosto, črno blatno vodo. Okna razpadajočih hiš se nerazločno odbijajo iz vode, katere umazana površina mrgoli papirnatih cunj in lepenke, kosov stekla in raznih lesenih odpadkov. S podobno navlako so našarjene cele ulice, bolje rečeno, blatne mla-kuže, ki jih pokrivajo. Povsod se očitno kaže nesnažnost, nered in skrajno uboštvo

V tem mestnem okraju so gostilne, v katerih dobiš za dva dolarja na teden prenočišče in vso oskrbo. Tu so tudi brlogi, v katerih nabirajo kitolovci najrazličnejšo tatinsko sodrgo za svoje ladje. Zakotni agenti se zbirajo ondi in nago-varjajo uboge ljudi za preselitev v južne kraje, kjer si večinoma nakopljejo mrzlico. Javne kuhinje srečuješ, v katerih pitajo goste z gnilimi ostrigami in ribami, ki jih brez dvojbe voda sama meče na peščeno obrežje.

Toda kljub temu je ta mestni okraj jako živahen, saj se zbirajo tu vsi naselniki, ki ne najdejo niti začasnega stanovanja v velikih kasarnah Castle-Garden ali pa ne morejo oziroma nočejo v delavske hiše; tu se zbirajo, životarijo in umirajo. To so izmed vseh izseljenikov najslabši ljudje. Udajajo se brezdelju, deloma, ker dela ne najdejo, deloma, ker jim delo ne diši. Tod se po noči prav pogosto razlegajo strelji iz samokresa, klici na pomoč, hripavi obupni kriki, pijanske irske popevke ali vpitje pretepečočih se črncev. Deca bele in črne barve ne pohaja nikakih šol, temuč se vlačijo po ulicah in stika za kosi obranih kosti ali pa išče v blatu ostankov zelenjave, pomaranč in banan. Sestradane irske ženske stegajo roke po milodaru proti vsakemu bolj oblečenemu tujcu, ki se je slučajno zgubil v ta mestni okraj.

V tem človeškem peklju naletimo na stara znanca, na Lovrenca Toporeka in njegovo hčerko Maruško. Gospoščina, ki sta jo bila pričakovala, so bile sanje in je tudi izginila kakor sanje, resničnost pa stopa pred nas v podobi tesne izbice, udrte v zemljo, z enim samim oknom in razbitimi šipami v njem. Po stenah se črni umazana plesnoba in vlažnost je pustila polno marogastih sledov. Ob steni stoji zarjavela in razjedena pečka in stolček na treh nogah. V kotu nadomestuje posteljo kupec ječmenove slame.

To je vse. Stari Lovrenc kleči pred pečko in brska, če ni morda ostal kje v ugaslem pepelu krompirček, in to brskanje ponavlja vsak trenutek — seveda zastonj — — že dva dni. Maruška pa sedi na slami, z rokama si objema kolena in gleda nepremično predse v tla. Dekletce je bolno in obnemoglo. Je še ista Maruška, toda njena nekdanj rožna lica so ji globoko upadla, barva ji je obledela in posinela, vse obličje ji je drobnejše, oči pa velike in kakor zamaknjene. Z obraza ji odsevajo vplivi pokvarjenega ozračja, notranjih muk in stradanja. Saj sta živela samo ob krompirju, toda že izza dveh dni je tudi krompir pošel. Sedaj sta si popolnoma na nejasnem, kaj bosta počela in kako bosta dalje živela. Tretji mesec že poteka, odkar bivata v tujini in sta nastanjena v tej jami, sedaj sta izmetala ves denar. Stari Lovrenc si je skušal najti zaslužek, toda niti razumeli ga niso, kaj hoče. Šel je v pristanišče, da bi nakladal prtljago in premog na ladje, toda samokolnice ni imel, sploh so pa lrci padli po njem pestmi. S sekiro se je hotel pririniti do zaslužka v ladjedelnici — toda tudi tam so padli s pestmi po njem. Saj kakšen delavec je to, ki ne razume, kaj mu kdo pripoveduje? Česar se je lotil, kamor se je obrnil, povsod so se mu smejali, ga odrivali, bili. Ničesar ni našel, nikjer ni mogel zaslužiti novčiča, tudi ne izprositi. Lasje so se mu popolnoma pobelili, ves up mu je izginil, denar pošel, nastopil glad.

Doma med svojimi bi se že dalo živeti. Če bi tudi vse izgubil, če bi ga bolezni uničila, če bi ga magari lastni otroci pahnili čez prag — treba bi mu bilo vzeti samo popotno palico v roke, vstopiti se pod križ ali pred cerkvena vrata in peti: „Ljubi Bog, sprejmi moje krvave solze!“ Gospod bi prišel mimo, dal bi mu desetico. Gospa bi z voza poslala otroka z novci v rožni ročici in velikimi v berača uprtimi očmi. Kmet bi mu dal pol hleba, kmetica bi mu dala slanine in dalo bi se živeti, čeprav kot ptiček, ki ne seje in ne orje. Pri tem bi imel stoječ pod križem nad seboj njegova ramena, višje gori nebo, okoli sebe pa širono polje in v tisti vaški tišini bi gospod Bog čul njegovo pesem. Toda v tem mestu je šumelo venomer tako strašno kot v velikem kotlu, vsak se je pehal le naprej, vsak je gledal samo tik predse, tuje nesreče ni nihče opazil. Tu se je moralo človeku zvrtni v glavi, roke so mu omahovale, oči niso mogle sprejeti vsega, kar jih je srečevalo, misel je pa podila misel — — —

Hej, kakšna razlika! Tam v mirnih Lipincih je bil Lovrenc gospodar in občinski mož, imel je posestvo, pri ljudeh spoštovanje, žlico juhe zagotovljeno vsak

dan. Ob nedeljah je zahajal s svečo v roki pred altar. Tu pa je bil zadnji med vsemi, kot pes, ki se je izgubil na tuje dvorišče, nesmel, tresoč se, cvileč in sestradan. V prvih dneh nesreče so pogosto govorili spomini. „Lepše je bilo v Lipincih“. Vest je kričala: „Lovrenc, čemu si zapustil Lipince?“ Čemu? Ker ga je Bog zapustil. Saj bi kmet nosil svoj križ, saj bi potrpel, če bi bil kje pred njegovimi očmi konec te križeve poti. Toda dobro je vedel, da mu bo usoda vsak dan strašnejša, da vsak dan posveti solnce na večjo tugo njegovo in njegove hčerke.

Največja bol je bilo silno domotožje po Lipincih. Palilo ga je noč in dan, palilo tem strašneje, ker se ni zavedal, kaj je to, česa mu manjka, za čim se njegova duša vije in ruje. Manjkalo mu je smrekovega gozda, polj in s slamo kritih koč, bogatih posestnikov in kmetov, svečnikov in vsega, nad čemer se sklanja kos domačega neba. Na kar pač srce priraste, od tega se ne odtrga, a če se odtrga, zakrvavi. Kmet je čutil ko bi ga nekaj zabijalo v zemljo. Včasih bi si najrajši pulil lase in treščil z glavo ob zid ali se vrgel na tla ali tulil kot pès na verigi, da bi priklical — koga? — sam ni vedel. Že gine pod tem neznanim bremenom, že pada, toda to tuje mesto buči in buči. Ječi kmet in kliče na pomoč Jezusa, toda tu nihče nima križa, nihče ne odgovarja klicem, samo mesto buči in buči, na postelji pa sedi deklica z očmi uprtimi v tla — sestradana in tiho trpeča.

Čudna reč! Sedela sta z deklico vedno skupaj, pa često po cele dneve nista drug do drugega spregovorila. Živela sta kot v velikem sovraštvu. Težko in trdo jima je bilo tako življenje, toda o čem sta se imela pogovarjati? Gnojne rane je bolje v miru pustiti. Prav tako govor o tem, da ni več denarja v mošnji, ne krompirja v peči, ne rešilne misli v glavi. (Dalje.)

○○○⊙○○○

POMENKI O LEPOTI.

PRIPOVEDUJE GOSPODIČNA LEPOČUTNA.

Kaj je lepo? — Tisto, kar nam ugaja zaradi skladnosti in ličnosti svojih oblik, kar nas privlači zaradi prikupljivosti ali nas dviga zaradi posebne dovršenosti in popolnosti — imenujemo lepo.

Občutek lepote nima zgolj zunanje vsebine, temuč tudi notranjo. To se pravi: o lepoti tega ali onega predmeta nam ne govore le naše oči ali ušesa, temveč občutimo lepoto tudi globoko v svoji notranjosti. — Lepota je nekaj takega, česar ne moremo z rokami prijeti, tudi ne samo gledati, temuč ustvari v nas posebne vrste misel, predstavo. Ta misel je tako močna, da vpliva na našo notranjost tudi blažilno, jo nekako oplemeniti. Lepota torej nima samo tega pomena, da budi v nas veselje in ugodje, temuč je njen pomen veliko globlji. Prav zato sta si lepota in dobrota rodni sestri in človek, ki je zelo dovzeten za lepoto, je dovzeten tudi za dobroto.

Okus. — Čut za lepoto imenujemo okus. Na zunaj se ta čut izraža v načinu, kako si uredimo svoje življenjske navade, svojo okolico, svojo lastno vnanjost, svoje stanovanje itd. Istotako se ta čut kaže v načinu našega obnašanja in našega dela, seveda tudi v veselju, ki ga uživamo pri opazovanju naravnih lepote in človeških umotvorov.

Pogosto govorimo, da je temu ali onemu čut za lepoto že prirojen. Vse, kar napravi, je lepo in kar ureja, se mu posreči. Žal, tako srečni pa nismo vsi. Zato se morajo drugi truditi, da si čut za lepoto, ki jim po naravi manjka, polagoma privzgoje.

Red in snaga. — Lepotni čut se že malemu otroku lahko privzgoji in sicer najprej z navajo na red in snago.

V prvi detinski dobi mora imeti skrb za to predvsem mati. Saj že prav zgodnji vtisi puščajo v otrokovi duši sledi ugodja ali neugodja. Prijazni in lepi vtisi, ki jih pušča v otroku prva njegova okolica, so torej za privzgojitev lepotnega čuta silno važni, pa nič manj važni tudi za splošni duševni razvoj deteta. S strahom in gnevom zavrača otrok grde reči, glej, to so prve kali, iz katerih se polagoma razvija tako imenitni lepotni čut!

Pozneje se otrok vadi v redu in snagi sam. Sam oskrbuje telesne potrebe, sam si izbira in ureja igrače itd. Vpliv materine vzgoje ga pa spremlja pri vsakem koraku.

Ni treba posebej povdarjati, kako silno vpliva vnanjost človekova na njegovo notranjost. Zato je nujno treba vnanjost v lepotnem oziru močno gojiti, da zunanji nered in umazanost ne prodre tudi notri v dušo. Snaga in red v obleki in perilu, v sobi in v kuhinji, v veži in v shrambi, na dvorišču in v hlevu — bodi v naših domovih vrhovno načelo!

Olika in omika. — Tudi lepo obnašanje močno goji lepotni čut. Olika in omika ne pustita, da bi izbruhnila na dan kakršnakoli surovost — ne v nelepah besedah in ne v grdih dejanjih. Zadržujeta neskromno in vsiljivo obnašanje, brezobzirno sebičnost, čezmerno smelost in nespoštljivo vedenje. Omikan človek je v besedah in v vsem obnašanju pravilno in ugodno umerjen, njegovo nastopanje je pripravno in mikavno, da vsakemu ugaja in si osvaja srca vseh.

Kakšno bi bilo medsebojno življenje ljudi, če bi ne poznali nikakih pravil olike, ki se jim pač mora vsakdo pokoriti? Kdor bi se ne menil za splošno veljavna pravila olikanega vedenja in bi se dal voditi zgolj svoji hipni želji, bi s tem samo očitno kazal, da nima nič lepotnega čuta. Ali ni vrednost vsake reči dvakrat lepša in njena dobrota dvakrat slajša, če se nam pokaže v lepi obliki? Plemenit in blag človek je res že sam po sebi dober, toda dvakrat rajši ga imamo, če se zna tudi na zunaj prijetno in olikano vesti, polovico veljave pa izgubi, če je neroden, neokreten in zarobljen . . .

Običaji in navade. — Ljudski običaji in navade, domači in javni prazniki, tudi služijo prav za prav lepoti. Kot oblike družabnega življenja imajo namreč za temelj lepo misel — splošno medsebojno vzajemnost. Vežejo nas s čustvovanjem in mišljenjem naših prednikov in prinašajo v čudno enoličnost današnjega življenja blagodejno izpremembo, ki zelo pospešuje lepotni čut. Zlasti naši prazniki prinašajo v življenje resničnih in poetičnih žarkov, mu dajo v vseplošni vsakdanjosti višji polet in močno goje čut skupnosti.

Saveđa pa moramo vselej dobro razumeti notranji pomen praznikov, da poleg veselja nad lepim zunanjim potekom začutimo v sebi tudi dih one večne lepote, ki je prav za prav bistvo vsakega praznika. Če to razumemo, nam bo praznik res tista mirna lučka, ki si je v vsakdanjem drenju in vrvenju že oddaleč zaželimo. Za tako razumevanje praznikov je pa treba notranje zbranosti, do katere pride duša baš po čistem veselju nad lepoto, ki jo prinaša s seboj praznični dan.

Kdor nima že od narave čuta za lepoto, ki tiči v vsem tem, naj gleda, da si ga privzgoji! Prilike za to ne manjka. Domača in šolska vzgoja delata v tem smislu, vendar pa ostane poglavitni činitelj samovzgoja — ne sicer tako, da bi si vsak sam po svojem okusu ustvarjal lepoto, ki je vedno in povsod samo ena, temuč da se trudi, prisvojiti si potrebnega znanja, razumevanja, mišljenja, pa tudi vere v avtoriteto drugih, ki so v tem oziru boljši in izobraženejši od njega samega. Le redko se zgodi, da resnično lepo ne ugaja, pa še takrat je to dokaz skvarjenega okusa. Zato si je treba okus šolati in vzgajati.

(Dalje.)

JAVNA TAJNOST.

POROČA OPAZOVALEC.

(Nadaljevanje)

IV.

Melanholičen temperament navadno ni na dobrem glasu: melanholka baje po telesu nagibljive k jetiki, po duhu pa bi naj bila črnogleda, vaše obrnjena pesimistka. To napačno pojmovanje izvira le iz dejstva, da na povprečnega vsakdanjika napravi večji vtis človek zunanjih, velikih del, kakor človek, ki je predvsem velik po svojem mišljenju, katerega pa na zunaj navadno ne kaže.

Anjolka je visoke rasti, vendar šibka in suhljata, le glava je velika, čelo pa visoko in vzbočeno. Nos, zlasti pa brada, izraža deloma drznost, deloma skrb in otožnost. Lica so navadno bleda, rumenkasta, časih rujavo svetla, redko rdečkasta. Čez obličje je razlit mir in resnoba. Pogled je mil in jasen, čeprav odseva z njega neka utrujenost. Ves nastop je miren, izvablja pač spoštovanje, a ne imponira — saj so kretnje preveč umerjene, skoro enolične, naj si tudi izražajo sigurnost in premišljenost. Spomin je točen, fantazija močna, misli gredo na globoko, nekam v neizmernost; srce je vosek, kjer se pozna vsak vtis zunanjega sveta, katerega spremlja gorko sočutje.

Anjolka ljubi red, je najrajši sama, vedno resna, marljiva in zamišljena. Na plesišče je ne mika, stokrat ljubša ji je knjiga, od ktere se težko loči. Če mora v družbo, pride sveža, veselo iskreno stisne tovarišicam roke, je ljubezniva in zgovorna. Toda ne dolgo: opazila je, da gre zanimanje družbe v drugo — čeprav ne slabo — smer, kot je njeno, zato postaja čimbolj kratkobesedna, tako vase zatopljena, da na stavljenja vprašanja napačno odgovarja. Prijateljic nima, saj sodi človeka le po njegovi notranji vrednosti — če pa koga vzljubi, je prijateljstvo srčno in trajno. Če je Anjolka izobrazena, preišlja najrajši o življenju, o njegovem pomenu, zlasti o njegovih prevarah, manj izobrazena pa se potaplja v sanjarenju. Spomin na nebistvene stvari ji rad odpove: pozabi imena tistih, ki so ji bili predstavljeni, zamuja vlak in stopi ponajvečkrat v napačni voz; ko šteje denar, se zmoti, ko ga menjava, je gotovo opeharjena. Za jedi nima smisla, njene misli so vse druge kot pri krožniku. Modo prezira; če jo pa okoliščine prisilijo, da se mora po njej ravnati, je ta neumnost zanjo strašna žrtev.

Za možitev se ji ne mudi, odloči se šele po dolgem, mučnem preudarjanju. Kot žena in mati je skromna, tiha ter pri svoji družini najbolj srečna. Če je tudi njen mož melanholik, se utegne zgoditi, da si postaneta hladna in tuja, pa ne morda radi nezvestobe, marveč radi tega, ker se oba posvetita vsak svojemu delu tako, da pozabljata drug na drugega; to delo pa spremlja svetel ali mračen oblak preišljevanja, ki jima nudi uteho in samozadovoljnost. Če pa Anjolke razmere v zakonsko življenje naravnost ne silijo in je svojo vero že izza mladih dni čustveno utrdila, gre v samostan: izbrane cvetke na gredah katoliških redov so predvsem izrazite melanholke, a ne kot predstojnice, pač pa kot skromne vijolice, marsikatera s težkimi rosnimi kapljami na trepetajočih listih . . .

Anjolka je voda, ki ima globoko strugo. Imenoval bi jo bitje v dveh svetovih — kajti noben temperament tako rezko ne loči med časnim in večnim, med minljivim in neminljivim, med slučajnim in nujnim: stoji pač na prašni zemlji po telesu, duh pa roma po svetlih cestah nadsvetnosti. V Anjolki je predvsem duša, ki živi, in če to dušo v njenem čustvenem stremljenju ovira lastno telo ali sočlovek, jo to boli, povzroča žalost, potrnost in solze . . . Odtod Anjolkino teženje, biti kolikor mogoče sama — boji se razočaranja, ki jo globoko rani. Ako mora v takem razpoloženju med ljudi, je „nervozna“, to se pravi, občutljiva že za malo

ostrejši pogled, zdražljiva od malo bolj povzdignjenega glasu, tako napeta, da ji izvabi solze celo igla, ki ji je padla na tla, in če se ji smeješ, ti bo jokaje očitala brezsrčnost, a le trenutno, kajti beseda utopi v trepetajočem ihtenju. Po takih prizorih jo najdeš v skritem koticu, kjer si podpira z eno roko glavo, druga pa ji kakor brez življenja visi ob telesu.

Ako je Anjolka doživela veliko razočaranj, postane napram ljudem zaprta. Saj je glavni ton njenega življenja, da razmišlja, a ne toliko z umom kakor s srcem. Ve, da življenje ni igranja, zato se resno trudi, da bi postala dobra. Okrog sebe pa vidi ljudi, ki žive lahkomišlno, zlasti, če so ji prizadeli zlo, zato se obrne od njih in postane nezaupljiva. Če jo vpričo nje hvalijo, jim ne verjame, še ogorčeno jih zavrne, češ, ni se ji treba rogati. Če gre mimo gruče ljudi, ki se pogovarjajo o vsem drugem, samo o njej ne, in jo kdo izmed njih slučajno pogleda, takoj sumi, da jo obrekujejo. Le v samoto — to postane zanjo geslo, in tu tuhta o vsem, kar je doživela, naj si bo resnično ali namišljeno, ter zapade v pesimizem (črnoglednost), iz tega pa se razpleta njena zavist, škodoželjnost, čmernost in maščevalnost. Ako ima denar, ga ne posodi, češ, nikomur ni zaupati — še v hranilnico ga ne naloži: imam vsaj glavnico na varnem, kdo se bo na obresti zanesel! In kako težko je z Anjolko v bolezni; če nima denarja in ji dobra srca hočejo preskrbeti zdravnika in zdravila, se brani, češ, zastrupiti me hočete, če pa ima denar in ji strežejo ljubeznivo in požrtvovalno, misli, da so ji „dobri“ le zato, ker čutijo, da ima novce. Bolesno melanholične Anjolke so gospodinje, ki tolikrat tožijo, da jim posli, pa najsi so še tako pošteni, kradejo. Ne bom pretiral, če rečem, da so ženske, ki zapadejo ali fikskni ideji; da jih vse sovraži, ali verski blaznosti ali se jim sploh um omrači, predvsem neprestano tuhtajoče melanholke — njihov že po naravi slab organizem in njihovo neukrotljivo in nesistematično razmišljanje jih za to usposoblja.

Samoobsebi umevno so te temne slike ekstremi, skrajna točka v slabo smer, zato vam prihodnjic prinesem resnično sliko Anjolke, ki spaja najljubeznivejše barve melanholičnega temperamenta. (Dalje).

ZOBE ZDRAVE, POL PREBAVE — — —

DR. MALKA ŠIMČEVA.

(Konec.)

3obje so važen faktor za dobro in izčrpano prebavo. Gotovo pa je, da vrši samo tisti organ svoje delo brezhbno, ki je zdrav in v polnem obsegu dela zmožen. Tudi zobje ne delajo v tem pravilu nobene izjeme. Pomankljivo in bolno zobovje ne zadošča svoji nalogi, ki mu je po naravi odkazana; le vprašajte tiste, ki imajo namesto zdravih zob luknje in škrbine v čeljustih, pa vam bodo priznali vsi brez izjeme, da jim narekujejo hrano ozira na bolne zobe in ne njih lastna volja. Ta ne sme jesti vročih in mrzlih jedi, ker ga potem bole zobje, drugi iz istega vzroka ne sme jesti sladkih stvari, tretji je obsojen na uživanje tekoče ali vsaj mehke hrane, ker bi vsled pomankljivega zobovja trdih stvari ne mogel dovolj zgristi. Z eno besedo: ljudje z bolnim zobovjem so kakor bolniki, ki se morajo držati stroge diete v hrani.

Ne pravi zastoj naslov: zobe zdrave, pol prebave. Le zdravo zobovje je kos svoji nalogi. Zato pa je tudi naša dolžnost, da ravno tako skrbimo za zdravje svojih zob, kakor za zdravje vsega telesa. Izkustvo in moderna znanost nas uči, do je skrb za ohranitev zobovja vsakomur mogoča in lahko izvedljiva.

Način, kako vršimo to ohranjevanje, je dvojen: varstven in zdravilen.

Kakor je treba čistiti obraz, roke in ostalo telo, tako maramo skrbeti za čistoto zob. Naj ne bo nobenega dekleta, ne mestnega in ne kmetskega, ki bi ne uporabljalo redno vsak dan za snaženje zob krtačice in zobnega praška. Samo izmivanje in grgranje je nezadostno, ker ne odstrani ostankov jedi, ki so se zob prijeli. Če teh ostankov ne odrgnemo s krtačico, se zečno razkrajati in pod vplivom tega razkroja se načne zobna tvarina — zob gnije. V začetku ne čutimo pri gnitju zob nobenih bolečin; kakor hitro pa doseže razpad bližino zobnega živca, nastopi bolečina, o kateri ve vsaka, ki jo je poskusila, da je strašna muka. Tedaj šele, ko postanejo bolečine neznosne in je zob skoro razpadel, poiščemo zdravnika in njegovo pomoč. Nestametnice! Ali ne veste, da je takrat že pozno za popravilo, če ne prepozno? Saj tudi obleke ne popravljaš takrat, ko je že sva v cunjah; važno pravilo je, varovati svoje blago takrat, ko se še da popraviti škoda z malimi stroški in brez bolečin. Če se ne boš držala tega nasveta, se ti bo zgodilo, kakor že marsikomu; najprej boš trpela nepotrebne bolečine, potem, ko te bodo neznosne bolečine pritirale v zdravniško ordinacijo, te čaka dolgotrajno zdravljenje in nazadnje prideš morda še ob zob, če si zamudila pravi čas zdravljenja. Nikar ne misli: kaj en zob, saj se brez enega tudi opravi. Ali veš, da boš prihodnjič pametnejša?

Ne bodimo lahkomišljene pri skrbi za zobe; potrebni so nam in zato skrbimo zanje po pameti in o pravem času. Prvo, kar moramo storiti, je, da jih snazimo vestno in vsak dan. Navadimo se, da nam bo potreba po vsakodnevem čiščenju zob prešla v navado, da nam postane tako sama posebi umljiva, kakor zajutrek vsako jutro. S tem bomo zadostile potrebi snage, obvarovale se bomo neprijetnega duha iz ust in kar je glavno, varovale bomo zobe pred razpadom. To je varstveni del naše skrbi za zobe. Kakor hitro pa opazimo najmanjšo luknjo v zobeh, takoj k zobozdravniku! Majhna luknja se zamaja brez bolečin in z majhnimi stroški; strah pred zobozdravnikom je v tem slučaju nepotreben. Zato korajžo in brez odloga tja, kjer je pomoč: k zdravniku. Z zdravljenjem ohraniš ne samo bolni zob, temveč tudi vse ostale.

Še boljše in priporočljiveje je, da si daš pregledati zobe vsakega pol leta ne glede na to, ali čutiš v zobovju kako luknjo ali ne. S tem preprečiš razpadanje zob na takih mestih, kjer ne moreš opaziti luknje. Če pri takem rednem pregledovanju zob zobozdravnik ne najde nobenega bolnega in nagnitega zoba, boš z veseljem in zadoščenjem odšla iz ordinacije, če ga pa najde in popravi, boš vesela še tembolj, ker odideš v zavesti, de si pravočasno skrbela za ohranitev svojih krepkih, lepih zob.

Zato sklenimo: Odslej naprej hočemo skrbeti za svoje zobe po tem navodilu!

NAŠA ORGANIZACIJA.

POZIV KROŽKOM! — Predsedstvo Orliške podzveze vas vabi, da si po možnosti tudi pri vas omislite v prihodnji jeseni ali zimi gospodinjski tečaj. Zavedajte se, sestre, da je te vrste izobrazba za vas življenjskega pomena. Vaša organizacija vam hoče biti kolikor mogoče na roko. Zato začnite takoj pretresati to vprašanje in čimprej javite Podzvezi, če ste se odločile za tečaj. Ako si glede pogojev niste na jasnem, pišite ponne na Podzvezo, ki vam bo poslala tudi vprašalno polo, da izpolnjeno vrnete. Do konca avgusta morajo biti vložene vse tozadevne prošnje; onim krožkom, ki se

bodo morda pozneje oglasili, se Podzveza ne more zavezati, da jim tečaj gotovo oskrbi. Sestre, navdušujte se med seboj in kmalu se odločite! Bog živi!

Predavanj za dekliske sestanke je izšel IV. zvezek. Obsega 5 predavanj, ki so vsa zelo aktualna in praktična. V prvih dveh obravnava izkušena društvena vaditeljica zelo važno vprašanje, kako si more društvenica zagotoviti ljubezen in všečnost pri sočlanicah in pri članih. Recept, ki ga predavateljica podaja, je preizkušen in popolnoma zanesljiv. Katera dekle ne želi biti ljubljena — katera bi toraj ne hotela poseči po teh predavanjih in se krepko

oprijeti podanih navodil? — Tretje predavanje je slavošpev na peš-izlete v prsto naravo, pod milo nebo. Opozarja na lepoto življenja v prirodi in na potrebo opazovanja njenih lepôt. Ker je tesen stik z naravo važen del orliškega programa, naj bo to predavanje iskreno pozdravljeno in toplo priporočeno! — Četrto in peto predavanje sta posvečena delu. Eno govori o dolžnosti dela, drugo v blagoslovu dela. Oboje jako poučno in obenem zanimivo. Z živim razumevanjem je razloženo n.pr. kako dekle med brisanjem prahu v svoji ali tuji sobi sama sebe vzgaja oz. če je nemarna, polaga temelj svojemu nesrečnemu značaju. — Droben zvezek toda zlata vredno vsebino ima. Stane pa vseh 5 predavanj skupaj samo 5 Din in se naroča pri Orliški podzvezi, Ljubljana, Ljudski dom. V zalogi so še tudi vsi prejšnji zvezki (I.—III) in se po isti ceni dobe istotam. Krožki dobijo nova predavanja obvezno kot doslej, toda tudi vsem posameznim Vigrednicam naj bodo zelo toplo priporočena!

Velike napake zagreše nekatere sestre o priliki prireditve in javnih nastopov. Njihovo obnašanje namreč ne razodeva pravega, globoko v duši zasidranega orliškega duha. Naj nekaj takih napak naštejemo! — Prvič so si med seboj dostikrat premalo sestrsk, druga drugo zbadajo in kritizirajo, namesto da bi se vzajemno podpirale in bile vedno pripravljene za uslugo. Drugič mnoge nič ne pazijo same nase, so „zjalaste“, klepetave, razposajene, ko bi morale vendar vedeti, da je Orlica v kroju predstavnica celokupne organizacije. Tretjič ne poznajo discipline in ne vedo, da morajo Orlice med vso prireditvijo biti tesno skupaj. Prav grdo je videti, če se precej po programni točki, v kateri so same nastopile, razkrope kot izgubljeni čreda okoli telovadišča, se smučejo med gledalci, postopajo morda celo po bregovih nad telovadnim prostorom in po nepotrebnem tlačijo travo. Četrtič nekatere vse preočito kažejo, da jim je na srce prirasel ta ali oni Orel, stikajo za njim z očmi, iščejo venomer njegove družbe in so vse nesrečne brez njega. In vendar bi morale vedeti, da se mora Orlica v kroju, dasi je morda zaročenka, napram svojemu fantu prav tako obnašati kot napram vsakemu drugemu. Petič nekatere vse preveč razodevajo, da se ne znajo nič zatajevati in premagovati. Žeje, lakote in sladkosnedenosti ne znajo čisto nič krotiti. Zato že zdavnaj pred koncem prireditve iščejo raznih okrepčil in ta ali ona jo celo potegne v bližnjo gostilno — pit! Steklenica z alkoholno pijačo se prav nič ne poda pred nobeno žensko, najmanj pa menda pred

Orlico v kroju! Šestič se marsikatera kar ne more odpraviti nazaj domov in ima še deset nujnih opravkov, ko so druge že vse v četi na odhod pripravljene. Sedmič bodi pripomnjeno, da po vsesplošni sodbi ni nič lepo in nič hvale vredno, če se Orlica v kroju vozi s kolesom.

To so reči, ki same po sebi odpadajo, če so Orlice pod dobrim vodstvom. Toda še vse bolj gotovo vse te neljube reči odpadejo, če zna vsaka Orlica samo sebe imeti v oblasti in samo sebe voditi. Zato smo na te reči opozorili tudi na tem mestu.

Nedekliški značaji. (Drugo ogledalo.) Predsednica je bila. Iz dobre hiše, precej izobražena, skrbno vzgojena. Zato je imala močan vpliv na sestre v krožku. Njen krožek je bil na dobrem glasu, sestre agilne in podjetne. Kdo bi se ne čudil, ko je naenkrat počil glas: Krožek na Pridni planini ne bo tekmoval! In zakaj ne? Ni več stare vzajemnosti in medsebojnega sporazuma — kar svoja pota hodijo dekleta. Predsednica je tožila, da sestre nimajo smisla, da so lahkomišelnice in tako dalje. Ona sama se seveda trudi, toda — — — Starši so se začeli pritoževati, da ima predsednica preveč potov, da je ni več pravočasno domov, čeprav je poprej zmerom vedela, kdaj je njena ura — krivdo so valili na druga dekleta, ki dajo njihovim hčeri toliko opraviti. In ta dekleta niso vredna tolikega truda, zato naj njihova Zlatka kar vrne predsedstvo in naj ostane doma itd. — Pa so se nekoč sestre tako čudno muzale, ko so jim prišle take in enake besede na ušesa. Nekdo je slutil za tem muzanjem globlji pomen in je po daljšem poizvedovanju doznal: „Hm, Zlatka je na vso moč zaposlena, pa ne s sestrami, temuč s fantom, ki se očitno samo igra z njo. Slepec mora videti, da to ne more voditi do dobrega konca. Zlatka je pa dvakrat slepa in tega ne vidi. Odtod vsa ona sprememba v njenem značaju, ki je postal neodkrit in potuhnjen, odtod nezaupanje sester in rakova pot v krožku“. Nekdo je pokimal, da vse to prav dobro razume, in je rekel: „Ljubezen je bila, ljubezen še bo, ko mene in tebe na svetu ne bo. To je vse res. Toda ogromna je razlika med globoko življenjsko ljubeznijo, polno resnobne in čuta odgovornosti, in med plehkim ljubezenskim igračkanjem, ki zgolj slepi in rodi lahkomišelnost. Prava ljubezen prav nič ne jemlje veselja do dela, temuč mu daje še novega netiva in novega poguma. Ljubezen, ki ni požrtvovalna, ne zasluži tega imena“. Nekdo se je poslovil in dekleta tudi. Nekaj resnobe jim je leglo na obraze in je zbrisalo vsako sled poprejšnjega porednega muzanja.

VPRAŠANJA IZ ŽIVLJENJA.

Kaj je „civilizacija“ in kaj je „kultura“? — Zelo všeč mi je to vprašanje in prav z veseljem ga raztolmačim. Obe besedi sta latinskega izvora in pomenita dvoje, kar je med seboj sicer bistveno različno, površni ljudje pa

radi zamenjajo. Obe besedi pomenita neko izboljšanje in izpopolnitev človeških življenjskih navad in življenjskega reda. O divjakih pravimo, da so necivilizirani in nekulturni. Evropejci smo pa civilizirani in kulturni. Vendar to ni eno in

isto. „Kultura“ je mnogo širši in globlji pojem, nego „civilizacija“. Kultura prešine vsega človeka, njegovo zunanost in njegovo notranost, dočim je civilizacija nekaj, kar se nanaša bolj na nvanji življenjski red. Civilizirani ljudje se n. pr. vozijo z vlakom, nosijo žepne ure, se dajejo fotografirati, uporabljajo pri mizi, servijeto itd. Toda to so nvanjosti, ki se jim more privaditi tudi človek brez notranje kulture, brez notranje izobrazbe, pa tudi brez notranjega razumevanja. Tako se tudi žival navadi te ali one reči; to pa ni kultura in tudi ne civilizacija, temuč „dresura“. — Kultura je torej predvsem nekaj notranjega, duševnega. Duševnost človekova pa obsega njegov um in njegovo voljo. Zato mora kulturni človek oboje enako izobraziti in izpopolnjevati. Kulturi uma pravimo s tujo besedo tudi „inteligencija“, kulturi volje, srca, pa „karakter“ (značaj).

Vsakomur je jasno, da je treba vse zmožnosti, notranje in zunanje, harmonično razvijati. Samo na zunaj izobražen človek je strašilo. Zato mora prav za prav tudi beseda „civilizacija“ pomeniti nekaj več kot zgolj zunanjo uglajenost. — Kultura mora prešinjati vso civilizacijo, drugače je ves naš toliko proslavljeni „napredek“ podoben „civilizirani“ opici, ki nosi manšete, cilindar in tudi žepno uro, na kateri pa ne zna določiti dnevnega časa.

Omenjam še, da ima Pletersnikov slovar za civilizacijo slovensko besedo „olika“, za kulturo pa — „omika“. Tako so ločili to dvoje starejši slovenski pisatelji. — „Omikanec“.

Oleander zavzema med domačimi cvetkami odlično mesto, zlasti tisti, ki ima rdeče cvetje. Kdor se je imel priliko peljati po bivši južni železnici mimo Nabrežine proti Trstu ali Gorici, je lahko opazil na več postajah na peronu krasne oleandre, polne najlepšega rdečega cvetja. Negovanje oleandra pa tudi ne zahteva posebnih sitnosti in težav.

Vzgojiš si ga prav preprosto. Proti koncu pomladi, ko je solnce že precej toplo, nareži na zdravem oleandru nekaj mladik 25–30 cm dolgih. Vzemi velik kozarec, še bolje stekleno posodo, kot jih rabijo kuharice za kompot. V posodo vlij za 10 cm postane vode in deni vanjo narezane mladike. Posodo spravi nato pod streho na solnčen kraj, da jo bo solnce ves dan obsevalo. Vode ni treba nikoli spremeniti, samo nove od časa do časa dolivaj, da je bo v posodi vedno do 10 cm. — Ko so se pokazale na mladikah prve koreninice, moraš pustiti še vse tako kakor je, ker so te koreninice še mnogo prenežne. Šele čez nekaj tednov se bodo korenine utrdile, takrat vzemi previdno iz posode posamezne mladike, sedaj že samostojne mlade oleandre. V lončke deni nekoliko rahle zemlje, na njo oleander, nasuj nekaj zemlje, dobro potlači, zopet plast zemlje, da bo rastlina zadostno žnjo obsuta, potlači tudi to, dobro zalij, potem pa postavi za tri dni na senčen prostor. Čez tri dni pa že deni na solnce. — Oleandri ljubijo bolj težko, s kompostom pomešano zemljo. Čez poletje potrebujejo

mного vode in solnca. Pozimi jih je treba spraviti v klet, kjer ne zmrzuje. Zalivati jih je pa pozim treba le toliko, da ostane zemlja nekoliko vlažna. Ako imaš že stare oleandre, ki ravno zavoljo starosti slabo uspevajo, obreži jim spomlad krone in jih posadi brez posode v prosto zemljo. Ob suši jih dobro zalivaj, ob dežju pa 2–3 krat z nepremočno gnojnico. Tako ravnaj vsaj dve leti in tvoji oleandri bodo zopet lepi. Razume se, da jih moraš v jeseni vzeti iz zemlje, posaditi nazaj v posode in dejati v klet, spomlad pa zopet posaditi na vrt. Prav tako ravnaj z oleandrom, če ti je morebiti slučajno pozebel. *Cvetkovič.*

Kdo uči otroke lagati. (*Dalje.*) Sami navajamo otroke k laži tudi ako otrokom vse brez izjeme verjamejo.

Zivahna deklica je bila Julka; in ljubko je znala občeavati s človekom, da si misli: samega nebeškega angelčka imaš pred seboji. Prišla je v našo vas, da se izuči v trgovini. Stanovala je pri dobri, pošteni in krščanski Križmanovi družini. Križmanovi so kmalu spoznali, da Julka v svoji notranjosti ni ono dobro dekletce, a so molčali in jo najlepše učili, svarili in tudi karali; hoteli so jo vzgojiti v boljše deklico. Julki, lahkoživki, pa to ni bilo všeč. Pisala je materi pismo, polno najhujših pritožb, ki se sploh morejo roditi v 15-letni dekliški glavici. Mati se ni prej prepričala, koliko je na tem resnice — prišla je takoj drugi dan, da reši hčerko iz rok Križmanove družine. O, kako težke besede so padle iz ust Julkine matere na vzorno Križmanovo gospodinj! To je bilo plačilo za vse lepe, poučne besede in dejanja, ki jih je bila izkazovala Julki. Sveto je mati verovala Julki in je vzela hčerko domov.

Julka je nadaljevala svojo življenjsko pot z lažjo v srcu in na jeziku. In tako se je privadila laži, da skoraj ni izrekla stavka brez spretno skrite laži. Pri svojih domcih je vedno našla vero in vselej so naselili njenim lažnjivim besedam.

Kdor pa laže, ta krade. Tako je bilo tudi z Julko. V službi, kjer je bila pozneje, je večkrat izmaknila to ali ono reč in končno je po neverila veliko vsoto denarja.

Danes sedi Julka v zaporu. V onih temnih, jetniških prostorih ji ginevajo mladostni dnevi. Še je mlad in lep njen obrazek, ali oči so ji čudno temne — kot napolnjene z grehom in solze so si zarisale pot v nežna lica . . .

Plakaš li, Julka, po izgubljenem poštenju ali po oropani prostoti? Plakaš li po mladosti, po oni lepi, nedolžni mladosti, ki je polna cvetja in petja, polna lepih dekliških sanj in sladke deviške radosti? O, ti uboga . . .! (*Dalje.*)

Odgovor Marici. — Na prvi dve vprašanji o lišaju in hrastih ti ne morem odgovoriti, ker je zato potreben zdravniški pregled.

Proti potenju nog pomaga čisto že vsakdanje umivanje nog v topli ali mlačni vodi. Če mogoče, jih umivaj dvakrat, zjutraj in zvečer. Vsak dan si obuj sveže nogavice in jih znotraj nekoliko posuj z riževo moko (puškom). To ponavljaj skozi par mesecev. *Zdravnica.*

OD SRCA DO SRCA.
(POMENKI Z GOSPO SELMO.)

Zvezdica II. Nič se Ti ni treba opravičevati, da si kmečko dekle in moraš trdo delati. Vedi, da spoštujem žuljavo roko, ki zna prijeti za vsako delo, in zlasti še Tvojo, ki posebno rada dela — za druge. — Neuspehi v krožku, prav rada verjamem, da Te žaloste; toda, ako Ti s svoje strani storiš vse, kar moreš, potem Ti nisi odgovorna zanje, le pomiri se! — Težko Ti je, ker nimaš prijateljice? Ali si se že kdaj potrudila, da jo najdeš? Pravijo sicer, da za to ni treba posebnega truda, ker se srca sama najdejo; toda ako se Ti le vase zapiraš, gotovo ne boš izzvala odmeva v kakem drugem srcu. Kaj pa, ko bi Ti prva ponudila prijateljstvo oni sestri, ki Ti je najbolj všeč, ki je najpridnejša, najznačajnejša? In kaj naj rečem na ono zadnje, kar si zaupala samo meni? Ali si prebrala vse tozadevne odgovore v dosedanjih številkah Vigredi? In kaj je reklo k temu Tvoje srce in kaj Tvoja pamet? Na jasnem moraš biti o svoji ljubezni, če Te vodi do pravega cilja. Brezsmoternost je tu najmanj na mestu. Gre namreč za Tvoje prihodnje življenje. Vedi: ne ljubezen, ki razpalja čutnost, ne ljubezen, ki računa le na vnanjost, nego ljubezen, ki zna ceniti notranje vrednosti, je oni čisti plamen, ki gori v najgloblji globini dveh duš, ju nerazdružno spaja, ožarja in ogreva dvoje bitij in ju usposoblja za skupne življenjske boje in žrtve. — Misli na vse to in zadeneš pravo in v ostale se strogo drži predpisov orliške organizacije glede občevanja s fanti.

Ciklama. Bojiš se me, ker so mamice navadno hude? Ne boj se, dušica, take zapuščene ciklame imam še prav posebno rada in tudi sicer, se mi zdi, ne bom imela prilike biti huda nate. Le tako črno ne smeš gledati v življenje! „Zdi se mi, da sem najnesrečnejša, da záme sploh ni sreče na svetu. Večkrat tako premišljuje, a končno vendar najdem odgovor: Saj nismo zato na svetu, da bi uživali srečo, ampak zato, da služimo Bogu in si dobivamo dobrih del za nebesa. Veste kaj, mamica, jaz ne bi rada dolgo živela, ker se življenja tako bojim; zato si pa vedno želim umreti v mladosti.“ Toda, otroček, kakšno pa bo potem na svetu, če si takele ciklamice kratkomalo žele stran od nas? Vzemi si k srcu spis dr. Zalaznikove v tej Vigredi in počakaj, da dovršiš svoje življenjsko delo! Res, z žalostjo sem čitala, da si po triletnem pridnem delu morala zapustiti krožek. Strinjam pa se s Teboj, ko praviš: „Če hočeš biti Orlica, ravnaj se po načelih Zlate knjige, če pa nočeš, pa pojdi, da ne boš drugim v slab zgled in ljudem v spotiko!“ Ubožica, in kako slabo je plačan Tvoj trud?! Toda, tako razveseljiv je konec Tvojega lista: „Ostala bom navdušena Orlica in stremila bom za orliškimi ideali do zadnjega zdiha!“ To me neizrečeno veseli, da ne odnehaš! Tako vztrajnih nam manjka! Le pogosto se oglašaj!

Žareča vrtnica. Torej tudi Tebe je nekaj zvbabilo v naš mirni kotiček, k našim razgovorom? Dobrodošla v našem krogu! „Veliko sem se že trudila in v krožku, a ne dosežem pravih uspehov, ker ostanem na vse zadnje sama z mislijo in delom.“ To pa res ni veselo poročilo! Toda čuj! Ali ne moreš vzbuditi v sestrah tistega zanimanja, ki je lastno deklini duši — in mu v navadnem življenju pravimo radovednost — za deklini delo drugod? Nehote in nevede bi potem prešle na drugo pot pri sestankih. Ne mislim pa, da bi samo suhotno poročala, nego da že kar med besede zapredeš rdečo nitko posebne uporabe v vašem krožku. Saj boste potem nehote začutile neko gonilno moč, češ, če drugod tako, zakaj pri nas ne? Prepričaj jih, da zmorete pri vas gotovo prav tako, če ne še bolje. In na ta način si jih napeljala v koristno tekmo, pri kateri pa moraš sama skrbeti, da ne bo računala le na vnanjost, nego mnogo globlje. Morebiti pa sestre pogrešajo notranjih vezi, ki naj bi vas vezale drugo na drugo? Tedaj poskrbi zopet Ti, da najdeš pot do njih notranjosti. In to ne šele pri sestanku, ampak že prej, kadarkoli se Ti nudi prilika. Pridruži se tej ali oni, zasukni pogovor na razne strani in gotovo boš našla smer, kamor teži zanimanje baš te sestre. Na ta način si nabereš izkušnje, ki jih potem pri sestanku izrabljaš v splošno korist in sestre bodo rade sodelovale, ker boš pri tej in oni zadela pravo žilico. Razgovor bo v teku in led je prebit. Postale boste potrebne druga drugi in v krožku bo zaživel novo življenje. Niti časa ne boste imele več za vsakdanje čenčarije. —

Smarnica. Zelo me veseli, da tudi Tebi ugaja naša Vigred in da Ti nudi toliko srčnega veselja. Saj to ji je namen, da zbira v svojem okrilju dekleta in jih navaja k višjim idealom. — Kako bi Te mogla obsojati, če mi zaupaš, da je Tvoja srčna želja, postati učiteljica v samostanu? Kako neki bi mogla grajati Tvoj lepi načrt za bodočnost? Ne, nasprotno; prav iskreno Ti v duhu stisnem roko v znak razumevanja in moje popolnega soglašanja. Vedno bom z veseljem pričakovala nadaljnjih vesti o Tebi. Iskren pozdrav!

Smrečica. Prav pomladni dih smrekovega gozda je zavel po moji sobi, ko sem čitala Tvoje drobne vrstice. Iz vsake namreč diše istinit odsev Tvoje notranjosti. Tako preprosto se predstaviš: „Sem preprosta kmetiška hči, članica Orlic in Marijine družbe.“ A vendar s tem poveš toliko, da sem dobila jasen pogled v Tvojo dušico, ki želi kratkomalo proč s sveta, v cerkev, pred tabernakelj in Marijin oltar. Razumem pa tudi Tvoje sestre-Orlice, da bi Te rade imele večkrat med sabo zaradi blagodejnega vpliva, ki ga širi med njimi Tvoja navzočnost. Bodi jim dobra! Skušaj tudi med njimi zanetiti enako ljubezeo do božjega Srca in ne-

beške Mamice! Skušaj udejstviti svoj vzdih: „O, če bi vse sestre Orlice ljubile Jezusa iz vse duše, kako sladek mir bi uživale!“ Ali vidiš sedaj, da se strinjam v vsem, prav v vsem s Teboj? Le kmalu mi poročaj, kako se Ti je vse to posrečilo! V mislih bom pogosto pri Tebi.

Mrak. „Sedaj razvidite, da nimam prav ničesar več pričakovati in da se plazim okoli kakor mrak, ki ne pričakuje več solnca. Kruta mi je bila usoda. Ne iščem utehe, samo dobri mi bodite, g. Selma.“ — V Tvojo veliko bol mi torej ne dovoliš poseči? Dobra, da, dobra pa Ti hočem biti! Da Te imam tu pri sebi, bi Ti z ljubečo roko razgladila bolestne gube na Tvojem mladem ličecu in ne bi mirovala prej, da bi se moj mali temni Mrak v mojem naročju izpremenil v roznato Zoro. Toda zaenkrat to ne gre, zato hočeva danes pogledati Tvojo bol in Tvoje trpljenje s čisto objektivnega stališča, kakor da nisi Ti prav nič prizadeta pri tem. Čuj! Najplemenitejše duše so spoznale zmisel trpljenja na ta način, da so nekako iz daljave slutili srečo, ki izvira iz grenkobe trpljenja. Sprejele so ta križ trpljenja ne s čuvstveno željo in hrepenenjem, da se pogreznejo v nirvano, ampak da preizkusijo svojo moč, ki jih privede do zmage. Ne do kake vnanje zmage, nego do notranje, lastne zmage. In v tem trpljenju so te duše dozorele k čudoviti lepoti in jasnosti, k moči in veličini. Duša, ki ni mnogo in težko trpela, ni zrela za kaj velikega, vzvišenega. V trpljenju je moč, duša se jači in

krepi v bolesti. Moč pa je korenina vsega življenja, moč zbuja v duši — novo srečo. — Ko se je bolno srce odpovedalo zahtevi po vladi nad drugim srcem, pa naj ju je razdružilo to ali ono, tedaj pride do vlade — duh, razum, ki s krepko roko zavlada opustošeni dediščini. Nikjer ni tako nerodovitnega polja, da ne bi na njem novič pognale korenine bujnega zelenja. — Moj tožni Mrak, ali ne bi želel prihodnjic tudi nekoliko direktne utehe? Pridi!

Čolnič življenja. Ubožica, tako si razburjena, da se mi prav zares smiliš! Ako Ti Tvoja „prijateljica“ dela toliko težav, tedaj gotovo ne zasluži tega lepega imena, še manj pa Tvojega zaupanja. Res je, da je življenje brez prijateljstva prazno in pusto, da mora človek imeti košček, kamor se zateče ob težkih urah, vsaj eno srce, ki mu je zvesto in v katero lahko izlije svoje veselje in svojo žalost. Toda tako srce mora biti resnično blago, plemenito in požrtvovalno; vredno mora biti ljubezni in zaupanja. Zato pa ne sme biti površno, sebično in prazno. — Te lastnosti pravega prijateljstva pa veljajo za obe strani in obojestransko dolžnost je, truditi se za lepe in plemenite lastnosti in istofakto odpravljati slabe. Najožja vez dveh prijateljskih duš je pač ta, da se razumeta in soglašata tudi v najsvetejših in najvišjih stvareh. — Premisli, kako je vseh teh ozirih s Tvojim prijateljstvom, potem pa ravnaj, kakor Ti veleva vest! — Oglasi se kmalu zopet in poročaj mi, kako se je stvar razvila! Lep pozdravček!

SESTRE SESTRAM.

Preska. Dne 1. junija se je poročila vrla članica tukajšnega orliškega krožka, sestra Katarina Žagarjeva. Bila je jako delavna v društvu — vedno vneta za vse dobro. Skozi več let je bila tudi cerkvena pevka. — Ko so ustanovile Orlice, se jim je takoj navdušeno pridružila. Zadnji čas je bila vestna blagajničarka v krožku.

V slovo smo ji zapele par pesmi, ter se poslovile od drage nam sestre s prisrčnim govorom. V hvaležen spominek so ji dekleta poklonile sliko sv. družine.

Želimo vrlim mladenki mnogo srečnih dni v novem domeku. — Bog živi! *Andrejkova.*

Šmartno pri Slovenjgradcu. O našem krožku pa niste še nič slišale, drage sestre! Da boste vedele, da smo tudi me nekje, in sicer v ne preveč zapuščenem, ampak v lepem kraju naše ljube domovine, zato se moramo enkrat oglasiti. Zime nismo prespale, ampak smo se tako pridno vadile, da smo že 23. marca priredile skupno z

brati Orli prvo akademijo — kajti naš krožek obstoji še le nekaj čez eno leto — v središču napsrotnih gnezd, v Slovenjgradcu. Akademija je izborna potekla, v čast nam in v veselje vseh prijateljev orlovstva. Meseca maja smo pa izgubile eno izmed najboljših sester Lojzko Krpačevo, ki se je poročila s posestnikom Ivanom Zormanom. Bila je srenjska načelnica in tajnica, obenem vaditeljica mladenk. Prejšnji dan pred poroko, v nedeljo popoldne smo nalašč zanjo napravile sestanek, katerega so se udeležile tudi mladenke in gojenke. Poslovile smo se od nje s petjem, v govori in deklamacijami. Ganljivo se je poslovila od nje v imenu vseh mladenk Micika Zdovc in se ji zahvalila za vso skrb in ljubezen, ki jo je imela do njih, ter jo prosila, naj ostane še nadalje zvesta sodruščnica našega mladega krožka.

Poklonile smo ji v slovo tri krasne šopke šmarnic in z običajnim poljubom smo ji v solzah voščile vso srečo v novem stanu. Bog živi!
Štefka Kacova.

UREDNIŠKA MOLČEČNOST.

Orlica. Vi si torej želite, da bi bila „Vigred“ vse bolj orliški in ne predvsem dekliški list. Vidite, jaz pa te Vaše želje ne morem prav razumeti. Pred menoj se je pojavilo vprašanje:

V čem sta si različni dekleta in Orlica, v čem si nista različni? (Orlice so namreč, kolikor je meni znano, po veliki večini dekleta, le nekaj žen je vmes.) Bolj ko sem ta problem reševal,

bolj mi je postajala jasna ena resnica: Dekle, ki je Orlica, ne sme zavoljo tega biti prav nič manj dekliška, temuč še mnogo bolj. Orliška organizacija ima in mora imeti namen, da odkriva in goji v dekletih pravo deklitstvo, ki je nekaj silno lepega, nekaj najlepšega pod solncem. Zato mora organizacija predvsem skrbeti, da se njene članice-deklela poglobljajo kar moč same v sebe, zakaj edino tam bodo našle resničnega in pravega deklitstva, druge nikjer ne. Organizacija, ki bi hotela usmerjati dekleta na ven, nekam v zunanji svet, ne more in ne sme biti dekliška organizacija, zato Bog varuj, da bi bila orliška organizacija taka in pred tako organizacijo Bog varuj slovensko dekle! Povnanjeno dekle — najslabše dekle, — če sploh še zasluži to lepo in častno ime!

Kaj je potemtakem predvsem notranja odlika dekleta, dosledno tudi notranja odlika deklitške (— orliške) organizacije? Morda pisan kraj, bujne akademije, šumne prireditve, pogostni izleti, sploh nemirno življenje v svetu? O ne, sestrica! Vse nekaj drugega! Lepa ubranost in harmonija notranjega, dušnega življenja, skrb za vzgojo značajev, za bratovsko in sestersko življenje s soljudmi, za iskanje resnične lepote povsod, za vsestransko urejeno družinsko življenje, za odpravo grdih, nečastnih osebnih in narodnih napak, z eno besedo — skrb za srčno in umsko, pa tudi telesno izobrazbo! To, mislim, je jedro programa orliške organizacije. Premislite in razsodite!

Dobro vem, da organizacija tudi brez onih vnanjih, deloma šumnih in kričočih reči ne more izhajati. Ker je clovek tudi telesno bitje, ne more živeti brez vnanjosti. Toda, kar je drugotno, torej več ali manj postransko, ne sme nikdar in nikoli postati poglavitno — ne za vso organizacijo, ne za posamezne članice. Zato naj bodo ponovno grajene tiste Orlice, ki se udelejujejo kot Orlice samo s svojim krajem, samo v telovadnici, samo na odru in pri javnih nastopih, ne pa tudi v tihoti svojega srca in v miru in nemiru domače hiše! Te izvajajo le en kos in sicer manj važen kos orliškega programa. To niso tiste Marije, ki so si izbrale najboljši del! Upam, da me razumete!

Kaj sledi iz tega za našo „Vigred“? Ali resni dosti orliška? Tole Vam rečem! Dokler ne pridete z opravičenim očitkom, da je „Vigred“ premalo deklitška, tako dolgo vem, da je dosti — orliška! Glejte, „Vigred“ ni nič kričočega. Tiho pride k vsaki Orlici in jo tiho pozdravi in se tiho z njo pogovarja. Sami sta. Ali ni ravno takrat najlepši čas, da se vtopita v notranjost in v tej globoki notranjosti od-

krijeta kolikor mogoče velik kos prelepega deklitstva? Ali ne bo taka Orlica, ljubiteljica take Vigredi, šla od doma v organizacijo kot najboljša članica organizacije, ožarjena znotraj in zunaj z najplemenitejšim deklitstvom, ki bo delalo čudeže v njej sami in okoli nje? Ali ni potemtakem ravno „Vigred“ poklicana in izvoljena čuvarica notranjih, večnoveljavnih zakladov deklitške duše in deklitške organizacije? Ali ni ravno „Vigred“ čuvarica in porošvo, da ne bo v naši organizaciji nikoli dobilo glavne besede tisto, kar je manj važno, in prevpilo onega, kar je poglavitno? Zato se mi zde zelo umestne besede, ki jih je neka predsednica rekla svojim sestram glede „Vigredi“: „Vigred“ bo vzgajala vašo dušo, srce, značaj. Vnemala vas bo za vse lepo, skrbela bo, da boste prevzele deklitška leta res deklitško!

Torej se meni zdi prav, da „Vigred“, kot glasilo Orlic, sicer ne molči popolnoma o zunanjem delu organizacije — saj najdete govora tudi o teh rečeh! — v prvi vrsti pa navaja dekleta na delo za notranje udelejševanje programa, ki je deklitški program. To je toliko bolj prav, ker si svoje Vigredi želi še marsikatero dekle, ki sicer ni Orlica na zunaj, v svojem srcu pa je, zato ne more slediti orliškim sestram na njihovih zunanjih potih, prav lahko in prav rada jim pa sledi na njihovih notranjih potih — ali pa morebiti koraka celo pred

njimi — z orliško-dekliško zastavo v roki!

Da bi za vse došle in sešle — v „Vigred“! — Bog živi!

○○○○○○○○

ZA OČI IN ROKE.

Z današ. predlogama je vzorec za proge popoln. Navadno izdelujemo za proge samo obrise vsake risbe in na listih žile ter na sadežih nekaj senčnih črt (na sliki so bele). Ako pa hočeš te predloge rabiti tudi za kaj drugega n. pr. za prtičke, lahko izdeláš tudi polno. — Veliki robni zob sestoji iz peterih zobkov. Ako si progo dobro razdelila (prečitaj še v zadnji števil.), ti bodo robni zobje ravno prav prišli; če pa ti bo ostalo med njimi kaj prostora, si napravi sama še en zobček, a moraš gledati, da ne bo postrani!

○○○○○○○○

Društvena nabavna zadruga Ljudski dom, Ljubljana

priporoča vse potrebščine za orliški kraj: rips za bluze, ševijot za krila, čepice, nogavice itd. Dalje trakove za načelnice in predsednice, odznake s tiskom, Za telovadke so v zalogi tudi cvetlični loki.

Dobijo se tudi vse potrebne note za proste vaje.

Naročajte vse svoje potrebščine pri svoji zadrugi

„Vigred“ izhaja po možnosti vsak mesec. List izdaja Orliška podzveza v Ljubljani Uredništvo in upravništvo je v Ljudskem domu. Za članice je list plačan s članarino, za druge stane 25 Din; če se naroči vsaj 15 izvodov na en naslov, le 20 Din.
Odg. urednica: Cilka Krekova. Tisk tiskarne Tiskovnega društva Kranj. 2577—24